

a smrt, uskrnuće i druga otajstva s ovima u vezi postavio je 29. godine.⁹⁸ Zastupa dvogodišnje djelovanje Isusovo. Isus se rodio 6. godina prije Krista.⁹⁹ Iz internih razloga s mnogim modernim bibliclistima imalo bi V. poglavlje Ivanova Evandjelja stajati prije VI. pogl.¹⁰⁰ Juda nije bio prisutan kod ustanove presvete Euharistije.¹⁰¹ Razlikuje tri Magdalene.¹⁰² Emmaus mu je Amouas,¹⁰³ premda jači razlozi govore za el — Qubebe.¹⁰⁴

Prat je posvetio mnogo skrbi kod sastavka i podjele svoje knjige. Jasan je i pregledan. Daleko je svaka banalnost; sve je strogo, teološki naučno. Nada sve se ističe velika toplina, kojom je napisano čitavo djelo. Sve obuzima čitača, napose zadnja poglavlja: Živučii Krist u Crkvi i Krist Kralj duša.

S Lagrangeovim *L'Évangile de Jésus-Christ*, Grandmaisonovim *Jésus-Christ, sa Person, son Message, ses Preuves*, Lebretonovim *La vie et l'enseignement de J. Chr., notre Seigneur* kao i u ovom pregledu spomenutim djelima Sichenbergera i Adama čine ova dva sveska od P. Ferdinanda Prat potpunu harmoničnu cjelinu i divan su uvod k egzegezi Evandjelja.

Benedikt Zborovčić, prireditelj evandelistara.

D. Krsto Stošić.

Dr. P. Kolendić objelodanio je zanimiv članak¹ »Benedikt Zborovčić kao učitelj u Šibeniku« iznoseći o njemu nekoliko dokumenata iz šiben. općinskog arhiva. Pisac nam kaže,² da je Zborovčić mijenjajući ponešto jezik dao novo izdanje lekcionara Bernardina Splicićana u Mlecima 1543. »jedne vrlo popularne i raširene knjige, jer bi iz nje čitali katolicima evandjelje i poslanicu na cijelom području našega jezika u bukvalnom smislu od Soče do Vardara.« Dr. Kolendić govori: »O njemu (Zborovčiću) nismo uprav

⁹⁸ Prat, sv. I., str. 483.

⁹⁹ Isto str. 516.

¹⁰⁰ Isto str. 568—569.

¹⁰¹ Isto str. 573.

¹⁰² Svez. II., str. 500—506.

¹⁰³ Isto, str. 559—563.

¹⁰⁴ Haefeli, str. 41—45.

¹ Pokret, list jugosl. učiteljstva, Šibenik, januar 1926. br. 5. str. 7—9.

² Prema publikaciji V. Jagica, *Zwei Bibliographien*, Archiv II. g. 1877.

ništa znali.« Iznosi nekoliko pretpostavaka, koje nisu točne zbog nepoznavanja arhivnog materijala, i nekoliko dokaza o boravku Zborovčića u Šibeniku. Tu je 13. marta 1548. postao kanonikom, 24. juna 1559. plemićko ga vijeće potvrdilo za učitelja (vjerojatno je to bio već od g. 1558.), te ga opet potvrdilo u istoj službi 26. dec. 1560., ali je već 19. okt. 1561. bio imenovan drugi učitelj. Pisac nije mogao saznati, gdje je Zborovčić dalje živio i gdje je umro.

Moramo istaknuti, da Šime Ljubić³ donosi ovo o Zborovčiću, premda ne navodi točno prezimena: »Zborošić Benko, Trogiraniin svećenik, preveo je: Pištule i Evangelija po sve godišće harvatskim jezikom stomačena, te posvetio pošt. g. dom. Tom. Miličiću Trogiranu i dao tiskati u Mletcih g. 1543. 4, opet 1586. gotičkimi pismeni.« No Zborovčić nije osobno dao tiskati lekcionar g. 1586., jer je davno prije toga umro.

U arhivu šibenskog kaptola uspjelo nam je naći nekoliko podataka iz života Zborovca i točan datum njegovi smrti. U I. svesku ovog arhiva pod slovom C nalazi se rukopis *Processus inter ven. Capitulum Sibenicensem et D. Benedictum Sborovacium canonicum Siben.* To je sveščić od 41 lista sa širokim pismenima, koji sadrži kasniji prijepis (t. j. od g. 1572.) dokumenata, a odnose se na ovaj proces radi prisutnosti Zborovca u šiben. katedrali i radi novčanih distribucija. Iako su ovi spisi manjkavi, ipak nam otkrivaju jedan dio života Zborovčića. Papa Pavao IV. na 7. juna 1555. upravio je pismo biskupu amerinejskom gebenskom i šibenskom, u kojem kaže, da je B. Zborovčić imenovan šiben. kanonikom. Iz toga se razabire, da Zborovac ima neku pravdu sa šiben. kanonikom Ivanom Kablarićem radi kanonikata i prebende, koju je Ivan uživao poslije smrti Mateja Maija (Maio) rodom iz Mletaka. Ali su se oni nekako nagodili, jer sigurno Zborovčić nije iza svoga imenovanja u g. 1548. realno preuzeo kanoničko mjesto. Tu je nagodbu »zbog zasluga Zborovčića« odobrio već papa Julije III., premda je po istoj naredbi mogao lično preuzeti kanoničko mjesto u Šibeniku. Prema nagodbi s Kablarićem Zborovac je imao pravo, da doživotno uživa polovinu prihoda šiben. kanonikata. Zasluge koje spominje papa, sigurno se odnose na izdavanje evanđelistara. Papa Pavao IV. pri ponovnom imenovanju Zborovca za šiben. kanonika ograđuje se od svih protivnih zakona, statuta i privilegija bilo kakvih, pa i od onoga kapitula u statutu grada Šibenika, po kojem nitko ne može postati kanonikom, ako nije šibenčanac.

Ali Bog zna radi kojih razloga nije Zborovčić nastupio kanoničko mjesto u Šibeniku, nego je za to došao tek g. 1559., kad ga je plemićko vijeće imenovalo učiteljem (profesorom) i kad je iste godine 17. aug. isposlovao iz Rima apostolsko pismo od Pape Pavla,

³ Ogdalato književne povijesti, knj. II. g. 1869. s. 435. prema V. Dubrow. u Wien. Jahrbuch d. Litt. 1827, Bd 37.

koji prijeti šiben. kaptolu suspensijom i ekskomunikacijom, ako nekoliko dana iza primitka njegova naloga ne puste Zborovcu kanoničko mjesto i prebende. Ipak su šibenski kanonici bili drugog mišljenja, pa su ljutiti fizično zapriječili Zborovčiću, da zauzme svoje šesto mjesto u koru. To je dakako bio sablazan i narod je javno mrmljao. Što je Zborovčić iza toga odmah poduzeo, nije nam poznato, jer se parnica zbog ove stvari vodila u kuriji splitskog nadbiskupa tek g. 1562. Tad je u aprilu Zborovčić prikazao svoj »monitorium« (memorijal, predstavku) i ustao proti šiben. svećeniku Ivanu Bilotiću, jer da ne predstavlja šib. kaptol. Kasnije je u tom popustio, pa je uz Ivana predstavljao kaptol i šiben. kanonik Lovro Tiskovac. Kad su se ovi zbog nedovršene parnice vratili kući, šiben. je kaptol zastupao sveć. Petar Kambij iz Splita, proti čemu je Zborovac ustao, jer da nema punomoći, ali to nije bilo uvaženo. Nadbiskupov vikar Krsto Orlandini kao sudac donio je presudu u prilog Zborovčića obzirom na kanonikat i na prebende, ali je Kambij apelirao na sv. Stolicu. Protestirao je također proti prikazanom računu sa strane Zborovca za parničke troškove. Vikar je presudu priopćio šiben. kaptolu 24. aprila 1562. s tim da za 15 dana ima Zborovcu dati mjesto u koru i distribucije. Kaptol izabere svećenika Mihovila Smoljanovića (koji je dozvolom sv. Stolice bio javnim bilježnikom i kancelarom kaptola), da vodi dalje parnicu u Rimu, jer da Orlandini nije bio kompetentan sudac i nije stvar pravedno riješio, te da se do odluke sv. Stolice nema ništa mijenjati. Splitski je nadbiskup 11. maja priopćio u Rim rješenje svoga vikara. Dalje se o ovoj parnici u našim spisima ništa ne nalazi, ali je sigurno, da je kaptol izgubio parnicu, jer već iste godine Zborovčić sjedi u koru šiben. katedrale. Tom su se činjenicom pomirili šibenski kanonici Franjo Ferro, arhiepiskop, Andrija Marković, Juraj Divnić, Juraj Kaloier, Nikola Dragunić, Ante Stojan, Ivan Kovačić, Lovro Tiskovac, Matej Zubrić i Ivan Mazalin.

Na dijecezanskoj sinodi 16. okt. 1564. nalazimo između 18 kanonika i manzionara i Zborovčića.⁴

Na 10. aug. 1565. Zborovčić je (prema kaptolskom pravu) instalirao kanonika Pavla Vukmirovića.⁵

⁴ »Post haec cancellarius alta voce dixit: Omnes qui habent vocem in Capitulo nominabuntur et qui aderunt, respondant: Adsum, et nominavit ut infra... D. Benedictus Sborovaceus canonicus.« Oidi Stampa del rev. D. Giuseppe co. Cossirich Teodosio arcidiacono della cattedrale di Sebenico. Al laudo. Od g. 1784, sub die 16 oct. 1564.

⁵ »1565. 10. agosto. Coram ven. viro D. Benedicto Sborovaceo canonico Sibenicensi uti subdelegato ad infrascripta specialiter deputato etc. Guido Ferrarius sanctae Romanae Ecclesiae Apostolicae cardinalis Verceilensis nuncupatus sanctissimi Domini papae et sanctae Sedis Apostolicae in toto serenissimo Dominorum Venerorum Dominio legatus dilecto nobis in Christo Paulo Vucmirovich primicerio Sibenicensi salutem in Domino

Benedikt Zborovčić umro je 1. septembra 1566. To nam svjedoče razni dokumenti.⁶

sempiternam. Vitae ac moribus honestas aliisque laudabilia probitatis et virtutum merita super quibus apud nos fide digna comendaris testimonio nos inducunt, ut tibi reddamus ad gratiam liberales etc. Qui quidem ven. D. Benedictus Sborovaceus uti subdelegatus commissarius et subexecutor statim supradictas litteras, tamquam filius obedientiae, ad se recipiens eisdemque oboedire volens accedens specialiter ad altare maius dictae ecclesiae praefatum ven. D. Paulum Vuemirovich genuflexum detecto capite virtute dictarum litterarum in realem, corporalem et actualem possessionem dicti primiceratus iuriumque et pertinentiarum suarum per bireti capiti eius et anuli in digito dicti ven. D. Pauli impositionem et per osculum pacis auctoritate Apostolica posuit, induxit et investivit ac in primicerium dictae ecclesiae recepit statumque sibi in choro, locum in capitulo assignavit cum plenitudine iuris canonici et cum omnibus solemnitatibus in similibus fieri solitis et consuetis, canendo gloriosum canticum Te Deum laudamus cum oratione consueta recepto prius ab eo corporali iuramento de fidelitate servanda et de observandis laudabilibus constitutionibus et consuetudinibus ecclesiae et capituli Sibenicensis et supportatis oneribus et gravedinibus dicti primiceriatus ad sacra de evangelia etc.» *Stampa del renerendiss. monsignore Don Giuseppe Theodosio co. Cossirich archidiacono de Sebenico, str. 42—43, od g. 1775. Ova kao i druge »stampe«, koje se nalaze u arhivu šiben. kaptola, imaju vrijednost izvora.*

⁶ U svesku 7. šiben. kaptol. arhiva u jednom spisu od g. 1672. stoji: 2 sept. 1566. convocazione del Capitolo absente il vicario per elegere un canonico in luoco del can. Sborovacca, e fù eletto il rev. D. n. Zuane Mazzalini chierico diocesano. — Convocatio capitolare senza presidenza del vicario per l' elezione d' un canonicato vacante. Exemplum sumptum ex Libro primo Diversorum ill. et rev. Episcopi Savorgnani etc. In Christ nomine. Amen. Anno a Nativitate eiusdem 1566, die vero secunda mensis septembris... Congregato Capitolo venerabili dominorum canonicorum in sacristia... pro creando et faciendo canonico novo loco qu. D. presbyteri Benedicti Sborovacei eiusdem ecclesiae canonici prima die in stantis (currentis mensis) vitae suae diem clausit extremum...» *Kaptol je izabrao mjesto Zborovčića Ivana Mazalina. Stampa del rec. Capitolo de canonici di Sebenico contro monsignor vescovo (J. Bl. Bonačića) g. 1760, str. 23—25^{ff}*

»1566. 2 settembre. Congregato Capitolo ven. DD. Canonocorum, in sacristia ecclesiae cathedralis sancti Jacobi de Sebenico ad sonum campanae maioris, ut moris est, pro creando et faciendo canonico novo loco quondam d. presbyteri Benedicti Sborovacei eiusdem ecclesiae canonici, qui die prima instantis vitae suae diem clausit extremum, in quo quidem Capitolo interfuerunt infrascripti vedelicet R. D. Paulus Vuemirovich primicerius uti praelatus et R. D. Georgius Calveri, R. D. Antinius Ostojani, R. D. Joannes Covacich R. D. Matthaeus Xubrich, R. D. Laurentius Tiscovaz et R. D. Nicolaus de Draganis representantes totum capitulum propter absentiam reliquorum. Qui omnes unanimiter et nemine discrepante de antiqua

Za bolje upoznavanje života B. Zborovčića trebat će još istraživati arhive, osobito u Rimu. On je to zaslužio kao kulturni čovjek i prireditelj hrvatskog lekcionara, koji se čitao ne samo u crkvama nego i kućama, gdje je u srednjem vijeku bila valjda jedina knjiga na našem jeziku.

Tres casus conscientiae a J. G. Strossmayer propositi ac soluti.

Dr. A. Spiletak.

U dakovačkoj biskupiji postoji običaj uveden već po biskupu Antunu Mandiću (1806—1815), da se svećenstvu u pastvi svake godine daju »pastoralna pitanja na rješavanje«. ¹ Profesori dakovačke bogoslovije svake godine naizmjenice predlože tri slučaja (casus conscientiae) biskupskom Ordinarijatu, a ovaj ih odobri i okružnicom dostavi pojedinim dekanatima u biskupiji. Dekani ih razasluškuju župnicima i na dan korone se vijeća u prvom redu o ta tri slučaja. Zapisnik korone šalje dekan Ordinarijatu s rješenjima, što su ih dušobrižnici pročitali na koroni. Sva se rješenja vraćaju profesoru bogoslovije, koji je zadao pitanja, a on dostavi svoje rješenje Ordinarijatu na odobrenje. To rješenje saopći Ordinarijat okružnicom svim dekanatima, a ovi svim župnicima svoga dekanata. Župnici su dužni da to službeno rješenje doslovce prepisu u posebnu knjigu, koja se zove: *Protocollum approbatarum resolutionum casuum conscientiae*. Ta je praksa bila propisana za svu biskupiju sve do g. 1873. t. j. dok je počeo izlaziti »Glasnik biskupija bosanske i srijemske«. Od g. 1873. do danas štampa se *Solutio normalis casuum conscientiae* u »Glasniku«.

U proljeće g. 1847. J. J. Strossmayer je kao profesor biblijskih nauka u dakovačkoj bogosloviji zadao tri slučaja. U jesen iste godine imenovan je c. k. dvorskim kapelanom i direktorom studija u zavodu sv. Augustina u Beču, pa kako nije bio predao solutionem normalem dok je još bio u Đakovu, poslao ju je naknadno iz Beča. U Protokolu župe piškorevačke, koji imam pred sobom,

et hactenus approbata consuetudine, et ne jura dicti Capituli omnino decidant, omni quo potuerunt meliori modo elegerunt fecerunt et creaverunt loco praedicti quondam D. Benedicti Sborovacei ut supra canonici in canonicum praebendatum videlicet D. presbyterum Joannem Mazalin clericum districtus Sibenici etc. U navedenoj »stampi« Kosirica od g. 1775, str. 44.

¹ Ceplić-Pavlič: J. J. Strossmayer, str. 14.